

ส่วนที่ 6

การควบห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนเข้ากัน

ความหมายของการควบห้าง

การควบห้างหุ้นส่วนเข้ากันหมายถึง การที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนตั้งแต่สองห้างหรือกว่านั้นขึ้นไป ได้เข้ามารวมกันเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนใหม่เพียงห้างเดียว ทั้งนี้ด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดของทุกห้าง เว้นแต่จะได้มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ตกลงกันว่าให้ถือเสียงข้างมากหรือตกลงกันตามอนุญาโตตุลาการ

เหตุผลของการควบห้าง

การควบห้างอาจเกิดขึ้นเนื่องจากตลาดการค้าจำกัด ห้างทำการแข่งขันกันจนขาดทุน บางครั้งก็ทะเลาะเป็นความกัน บางที่ต้องตั้งอนุญาโตตุลาการเข้าไปไกลเกลี่ยประนีประนอมกัน อนุญาโตตุลาการก็มักจะชี้แจงให้เลิกทะเลาะกันและให้รวมกันเพื่อไม่ต้องแข่งขันกัน หรืออาจจะควบกันเพื่อประโยชน์ในการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการของแต่ละห้างเพื่อให้ทำการค้าได้กว้างขวาง หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน หรือประโยชน์อื่นใดก็ได้

วิธีควบห้าง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงวิธีการควบห้าง ไว้ดังนี้

มาตรา 1073 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหนึ่งจะควบเข้าเป็นอันเดียวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนอีกห้างหนึ่งก็ได้ โดยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมด เว้นแต่จะไว้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

มาตรา 1074 บัญญัติว่า “เมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างใดประสงค์จะควบเข้ากันกับห้างอื่น ห้างหุ้นส่วนนั้นต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่นั้นสองครั้งเป็นอย่างน้อย และส่งคำบอกกล่าวความประสงค์ที่จะควบเข้ากันนั้นแก่บรรดาผู้ซึ่งห้างหุ้นส่วนรู้ว่าเป็นเจ้าหนี้ และขอให้เจ้าหนี้ผู้มีข้อคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดในการที่จะทำนั้นส่งคำคัดค้านไปภายในสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าว

ถ้าไม่มีใครคัดค้านภายในกำหนดเวลาเช่นนั้น ก็ให้ฟังถือว่าไม่มีคัดค้าน

ถ้ามีคัดค้านในไซ้ ท่านมิให้ห้างหุ้นส่วนจัดการควบเข้ากัน เว้นแต่จะได้ใช้หนี้ที่เรียกร้องหรือให้ประกันเพื่อหนี้นั้นแล้ว”

มาตรา 1075 บัญญัติว่า “เมื่อห้างได้ควบเข้ากันแล้ว ต่างห้างก็ต่างมีหน้าที่จะต้องนำความนั้นไปจดลงทะเบียน ว่าได้ควบเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนขึ้นใหม่”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวแยกพิจารณาเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. **ห้างที่จะควบกันจะต้องเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน**
2. **ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนของทุกห้างที่จะควบกันต้องยินยอม**

เหตุที่กฎหมายบังคับให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนของทุกห้างต้องยินยอม ก็เพราะการควบห้างหุ้นส่วนเข้ากันนั้นถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมของห้างหุ้นส่วนหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงประเภทแห่งกิจการ ตามมาตรา 1032 จึงต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ทั้งการควบห้างนี้อาจทำให้ผู้เป็นหุ้นส่วนบางคนได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งกันและกัน กล่าวคือถ้าห้างหุ้นส่วนที่มีฐานะการเงินดีไม่มีหนี้สิน ควบกับห้างหุ้นส่วนที่มีฐานะการเงินไม่ดีมีหนี้สินมาก ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างแรกย่อมอยู่ในฐานะเสียเปรียบ แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนห้างหลังย่อมได้เปรียบ และนอกจากนี้การควบห้างเข้ากันย่อมทำให้มีผู้เป็นหุ้นส่วนเพิ่มขึ้น วัตถุประสงค์ของห้างใหม่ก็อาจมากขึ้น การเสี่ยงภัยก็อาจเพิ่มขึ้น ฉะนั้นการควบห้างหุ้นส่วนเข้ากันจึงต้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนของทุกห้างยินยอมพร้อมใจกัน เว้นแต่จะได้มีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

3. **เจ้าหนี้ไม่คัดค้าน**

เนื่องจากการควบห้างทำให้เจ้าหนี้ของห้างอยู่ในฐานะได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าห้างหุ้นส่วนที่มีฐานะการเงินไม่ดีมีเจ้าหนี้มาก ควบกับห้างหุ้นส่วนที่มีฐานะการเงินดีไม่มีหนี้สินมาก เจ้าหนี้ของห้างแรกย่อมอยู่ในฐานะได้เปรียบ ส่วนเจ้าหนี้ของห้างหลังย่อมอยู่ในฐานะเสียเปรียบ เพราะหลักประกันของห้างหลังย่อมถูกเฉลี่ยไปยังห้างแรก ด้วยเหตุนี้เอง กฎหมายจึงให้สิทธิเจ้าหนี้คัดค้านการควบห้างได้โดยไม่กำหนดว่า ก่อนการควบห้างเข้ากันห้างหุ้นส่วนนั้นต้องปฏิบัติดังนี้

1. ต้องโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่นั้นสองครั้ง (อาจลงโฆษณาในฉบับเดียวกันสองครั้งติดต่อกัน หรืออาจลงต่างฉบับกันฉบับละครั้งก็ได้) และ

2. ต้องส่งคำบอกกล่าวความประสงค์จะควบห้างไปยังบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย และกล่าวด้วยว่า ถ้าเจ้าหนี้ต้องการคัดค้าน ก็ให้ส่งคำคัดค้านมาภายในสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าว

เมื่อได้ปฏิบัติครบหลักเกณฑ์สองข้อข้างต้นแล้ว และไม่มีเจ้าหนี้ของห้างคัดค้านภายในกำหนดเวลา ก็ถือว่าไม่มีการคัดค้าน ห้างหุ้นส่วนเหล่านั้นก็ดำเนินการควบกันต่อไปได้ แต่ถ้ามีการคัดค้าน ห้างก็ยังควบกันไม่ได้ เว้นแต่จะได้มีการใช้หนี้หรือหาประกันแก่เจ้าหนี้จนเจ้าหนี้พอใจเสียก่อน และในทางปฏิบัติเมื่อไม่มีเจ้าหนี้คัดค้าน ห้างแต่ละห้างที่จะควบกันนั้นจะต้องมีการเรียกประชุมกันอีกครั้งเพื่อความแน่ใจในการที่จะควบกัน และแต่ละฝ่ายจะต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้เป็นที่รู้จักกัน

4. ต้องจดทะเบียนห้างใหม่

ตามมาตรา 1075 นี้เมื่อห้างได้ควบกันแล้ว แต่ละห้างก็ต้องมีหน้าที่นำความไปจดทะเบียนว่าได้ควบเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนใหม่ เหตุที่ต้องมีการจดทะเบียนก็เพราะห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ย่อมมีตัวผู้เป็นหุ้นส่วนเพิ่มมากขึ้น วัตถุประสงค์ของห้างใหม่ก็อาจกว้างกว่าเดิม ตลอดจนชื่อห้างก็อาจเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่ตามข้อนี้กฎหมายก็ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องนำความไปจดทะเบียนภายในเวลาเท่าใด แต่ถ้าเป็นบริษัทจำกัดถ้ามีการควบกัน กฎหมายบังคับว่าจะต้องไปจดทะเบียนภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ควบกัน ตามมาตรา 1241 ดังนั้นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนเมื่อควบกันก็ต้องไปจดทะเบียนในระยะเวลาอันเร็วที่สุด

ผลของการควบห้าง

1. ห้างหุ้นส่วนเก่าย่อมสิ้นสภาพไป เกิดห้างใหม่ขึ้นมาแทน แต่มิใช่เป็นการเลิกห้างเก่าโดยตั้งห้างใหม่ขึ้นมาแทน จึงไม่ต้องการชำระบัญชี
2. ห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ย่อมได้ไปทั้งสิทธิ ทั้งต้องอยู่ในความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนเดิมที่ได้ควบเข้ากันนั้นทั้งสิ้น (มาตรา 1076)

โดยผลของมาตรานี้ ห้างหุ้นส่วนใหม่จึงรับโอนมาทั้งทรัพย์สินและหนี้สินของห้างหุ้นส่วนเดิมทุกห้าง ห้างหุ้นส่วนใหม่เป็นผู้ใช้สิทธิเรียกร้องต่าง ๆ ของห้างเดิม และในการฟ้องคดีนี้ ห้างหุ้นส่วนใหม่ย่อมใช้ชื่อใหม่ฟ้องลูกหนี้ของห้างเดิมให้ชำระหนี้ตรงมายังห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ได้ เพราะห้างหุ้นส่วนเดิมได้สิ้นสภาพไปแล้ว และห้างหุ้นส่วนใหม่นี้ก็อาจถูกฟ้องในเมื่อห้างหุ้นส่วนเดิมเป็นลูกหนี้บุคคลภายนอก และการที่ห้างหุ้นส่วนใหม่ได้เป็นเจ้าของและเป็นลูกหนี้หนี้ นั้น มิใช่เป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงหนี้ใหม่ แต่เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้โดยผลของกฎหมาย